

รูปแบบการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

The Cooperative Administration Model of the Small Schools Under the Jurisdiction of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1

พรวิไล บุญหล้า¹, สุชาติ บางวิเศษ², อำนาจ ชนะวงศ์³
Pornwilai Boonla¹, Suchat Bangwiset², Aumnaj Chanawong³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 2) ศึกษาปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และ 3) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ระยะที่ 2 การร่างรูปแบบ/พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการร่วมกันของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน ครู จำนวน 69 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน จำนวน 133 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยักรูปแบบ จำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็กระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 4 คน ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.86 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งแต่ 0.46 ถึง 0.88 ค่า

ความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก เท่ากับ 0.96 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของ สภาพปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก เท่ากับ 0.97 และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อย ละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
2. ปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย
3. รูปแบบการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 55 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การบริหารจัดการทั่วไป จำนวน 8 องค์ประกอบย่อย 2) การบริหารจัดการบุคลากร จำนวน 12 องค์ประกอบย่อย 3) การบริหารจัดการวิชาการ จำนวน 19 องค์ประกอบย่อย 4) การบริหารการเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคารสถานที่และสินทรัพย์อื่น ๆ จำนวน 9 องค์ประกอบย่อย และ 5) การบริหารจัดการสวัสดิภาพและสวัสดิการ จำนวน 7 องค์ประกอบย่อย

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารจัดการร่วมกัน, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of this study were: 1) to examine current conditions of cooperative administration at small schools under the jurisdiction of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1, 2) to examine problems of cooperative administration at small schools under the jurisdiction of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1, and 3) to develop the cooperative administration model of the schools under the jurisdiction of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1. This study was a qualitative study conducted in two phases. Phase 1 concerned with studying current conditions and problems of cooperative administration at the small schools under the

jurisdiction of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1. Phase 2 dealt with designing/ developing patterns of cooperative administration at the small schools under the jurisdiction of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1. The samples of this study included 19 school administrators, 69 teachers and 133 committees from different small schools that joined hand in cooperative administration in the area. The samples were chosen using the purposive sampling technique. In phase 2, eight qualified persons were asked to help evaluate the model designed, comprising 4 administrators /responsible persons involved in cooperative administration of small schools, and other 4 administrators from schools that took part in the same cooperative program. The research instruments included a questionnaire and an interview form, and a questionnaire which obtained index of discrimination regarding current conditions of cooperative administration at small schools = 0.40 – 0.86, index of discrimination concerning problems of cooperative administration at small schools = 0.46 – 0.88, index of reliability for current conditions of cooperative administration at small schools = 0.96 and index of reliability for problems of cooperative administration at small schools = 0.97. The statistics used comprised percentage, mean and standard deviation. Data gained from the interviews were analyzed by descriptive analysis.

The results of the research were as follows :

1. Upon the investigation of current conditions, it was revealed that cooperative administration by the small schools under the jurisdiction of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 was found at a high level.
2. Problems of cooperative administration by the small schools under the jurisdiction of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 were at a low level.
3. The cooperative administration model by the small schools under the jurisdiction of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 comprised 5 main components and 55 sub-components as follows: Main

Component 1: General Management consisting of 8 sub-components; Main Component 2: Personal Management comprising 12 sub-components; Main Component 3: Academic Management and Administration covering 19 sub-components; Main Component 4: Finance Supply Land and Properties composed of 9 sub-components; Main Component 5: Welfare and Promotion Management comprising 7 sub-components.

Keywords : The Cooperative Administration Model, small schools

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดเงื่อนไขและหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ 4 อย่าง และหนึ่งในหลักการนั้นคือการกระจายอำนาจ (Decentralization) มาตรา 39 กำหนดสาระสำคัญให้กระทรวงกระจายอำนาจด้านการ บริหารและจัดการศึกษาด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 1) ดังนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงมีภารกิจเร่งด่วนในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมให้ระบบการศึกษาเป็นระบบที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ควบคู่กันไปหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด ภายใต้การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 1) โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีอยู่จำนวนมาก จึงได้มีแนวนโยบายการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็กตามยุทธศาสตร์และมาตรการการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 5) ดังจะเห็นได้จากจุดเน้นด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่บริหารจัดการโดยเน้นการ มี

ส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน สถานศึกษาดำเนินงานโดยมุ่งการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของนักเรียน สร้างความเชื่อมั่นแก่

ผู้ใช้บริการและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2557 : 46-47)

การบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นนโยบายที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการ เพื่อลดจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กให้เหมาะสมกับความจำเป็นของพื้นที่นำไปสู่การเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษารองรับนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง และมาตรการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดภาพความสำเร็จของการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนไว้ คือ 1) ด้านประสิทธิภาพ จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กลดลงเหมาะสมกับความจำเป็นของพื้นที่การบริหารจัดการทรัพยากรมีความสมดุลและสอดคล้องกับภารกิจ การบริหารจัดการทรัพยากรด้านการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล 2) ด้านคุณภาพ โรงเรียนมีคุณภาพได้มาตรฐาน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติสูง

กว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 3) ด้านโอกาสทางการศึกษา เพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ในโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 7)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 202 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2556 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2556) เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียน 120 คนลงมา จำนวน 135 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66.83 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2556 : 8) การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กจึงเป็นปัญหาที่ทำทลายเพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมากและมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีเนื่องจากประชากรวัยเรียนลดจำนวนลงและค่านิยมในการส่งบุตรหลานไปเรียนในเมือง การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประเมินประสิทธิภาพได้เพียงพอ กล่าวคือ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่า มีข้อจำกัดด้านการใช้ครูหรือไม่สามารถจัดครูได้ครบชั้น และขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาจึงลดลง (สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2556 : 1-2) ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีรูปแบบอย่างไร และเป็นข้อเสนอเทศสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นแนวทางในการพัฒนาและกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. ศึกษาปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
3. พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 42 คน ครู จำนวน 243 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน จำนวน 579 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน ครู จำนวน 69 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 133 คน ในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน รวมทั้งสิ้น 221 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 2) แบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์การบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

(Best Practice) 2) แบบสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การดำเนินงาน
1. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป	4.39	.56	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการบุคลากร	4.33	.47	มาก
3. ด้านการบริหารจัดการวิชาการ	4.26	.46	มาก
4. ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคาร สถานที่และสินทรัพย์อื่น ๆ	4.27	.55	มาก
5. ด้านการบริหารจัดการสวัสดิภาพและสวัสดิการ	4.23	.46	มาก
รวม	4.29	.45	มาก

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่าสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) รายละเอียดดังตาราง 1

2. ผลการศึกษายัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีปัญหอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.04$) รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา การดำเนินงาน
1. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป	2.18	.61	น้อย
2. ด้านการบริหารจัดการบุคลากร	1.86	.62	น้อย
3. ด้านการบริหารจัดการวิชาการ	2.19	.61	น้อย
4. ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคาร สถานที่และสินทรัพย์อื่น ๆ	1.97	.64	น้อย
5. ด้านการบริหารจัดการสวัสดิภาพและสวัสดิการ	1.88	.66	น้อย
รวม	2.04	.58	น้อย

รูปแบบการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบ จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชื่อของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) หลักการของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) แนวทางการประเมินรูปแบบ วิธีดำเนินงานของรูปแบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 55 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การบริหารจัดการทั่วไป จำนวน 8 องค์ประกอบย่อย 2) การบริหารจัดการบุคลากร จำนวน 12 องค์ประกอบย่อย 3) การบริหารจัดการวิชาการ จำนวน 19 องค์ประกอบย่อย 4) การบริหารการเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคาร

สถานที่ และสินทรัพย์อื่น ๆ จำนวน 9 องค์ประกอบย่อย และ 5) การบริหารจัดการสวัสดิภาพและสวัสดิการ จำนวน 7 องค์ประกอบย่อย

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 พบว่าสภาพการดำเนินงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนต้องมีการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องและจัดการศึกษาให้กับนักเรียนซึ่งการจัดการศึกษานั้นควรคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งนี้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของ

โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับธีระพร อายุวัฒน์ (2552 : 510-532) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่าแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ประกอบไปด้วยแนวคิดและหลักการ ยุทธศาสตร์และคุณลักษณะของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และเงื่อนไขของการนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งเรือง ศักดิ์รัตนมาศ (2556 : 133-136) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนางเม้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล ด้านบริหารวิชาการ โรงเรียนสามารถบริหารงานวิชาการ ที่มีประสิทธิผล มีการบริหารจัดการด้านหลักสูตร การจัดทำแผนเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การแนะแนว อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพในด้านบริหารงบประมาณ โรงเรียนสามารถบริหารงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยมีการวางแผนการวิเคราะห์สภาพโรงเรียนเพื่อให้การจัดสรรงบประมาณที่เน้นงานวิชาการ ในด้านบริหารงานบุคคล ผู้บริหารโรงเรียนยึดหลัก “ครองตน ครองคน ครองงาน”

การทำงานแบบมีส่วนร่วม ในด้านบริหารทั่วไป โรงเรียนบริหารจัดการโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมจากครู บุคลากรภายในโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และองค์กรภายนอกอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Sharp, Charis Eirene (2008 : 102) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนมีขนาดเล็กลงเป็นรูปแบบของการปฏิรูปที่กำลังเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ในการศึกษาที่เชื่อมโยงโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน พบว่า การจัดการร่วมกัน การเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ภาวะผู้นำ ผู้ปกครอง และบรรยากาศในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่าสภาพปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็กยังขาดแคลนปัจจัยที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษาในการจัดการศึกษาร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ สุวิชัย (2550 : 58-63) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงานและปัญหา อุปสรรค ในการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนขนาดเล็ก : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดคลองนาพง ตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพของอาคารสถานที่ที่มีความจำเป็นต้องปรับปรุง

ซ่อมแซม และพัฒนาให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งประชากรในวัยเรียนมีน้อยมาก โรงเรียนขาดอัตรากำลังครู ขาดพลังที่จะพัฒนาและงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และทรัพยากรทางการศึกษาที่ได้รับน้อยมาก การบริหารจัดการการศึกษาขาดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ John Ewington and others (2008 : 545-561) พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ รวมถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบูรณ์ ตันยะ (2553 : 74-85) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายเพื่อปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดนครราชสีมา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาครูไม่ครบชั้น ครูเข้าสอนมากกว่า 1 ชั้น บางส่วนต้องใช้การสอนแบบบูรณาการ โรงเรียนขนาดเล็กห้องปฏิบัติการทางภาษา และห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ และครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการออกแบบการสอน การผลิตและการใช้ สื่อการเรียนรู้อ และการวัดผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับ รุ่งเรือง ศักดิ์รัตนมาศ (2556 : 133-136) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนางเม้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิเขต 1

พบว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอและจำนวนครูที่ไม่ครบชั้น

3. รูปแบบการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากผลการวิจัยรูปแบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ วิธีดำเนินงานของรูปแบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 55 องค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ 1) ชื่อของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) หลักการของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินรูปแบบ และมีวิธีดำเนินงานของรูปแบบ 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การบริหารจัดการทั่วไป 2) การบริหารจัดการบุคลากร 3) การบริหารจัดการวิชาการ 4) การบริหารการเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคารสถานที่และสินทรัพย์อื่น ๆ และ 5) การบริหารจัดการสวัสดิภาพ และสวัสดิการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของละออตา พงษ์ฤทัศน์ (2555 : 51-61) ได้วิจัยรูปแบบการนำนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กไปสู่การปฏิบัติ : กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 พบว่า รูปแบบการนำนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กไปสู่การปฏิบัติ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคัดเลือกนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก 2) นโยบาย 3) นโยบาย

ประกอบด้วย นโยบายการสอนแบบคณะชั้น นโยบายยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และนโยบายศูนย์เครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก 2) แนวทางของการนำนโยบายลงสู่ การปฏิบัติใช้ 6 องค์ ประกอบย่อย ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การตัดสินใจ การมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม การจูงใจ และความผูกพัน และ 3) ความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กไปใช้ มี 4 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย การเรียนคณะชั้นทุกวิชา ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 8 ศูนย์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับอารีรัตน์ เป็งรักษา (2554 : 103-106) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน ตามรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการ พบว่าโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ส่วน ใหญ่บริหารจัดการโดยใช้รูปแบบผสมผสาน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย รองลงมาคือ รูปแบบความร่วมมือจากชุมชน รูปแบบการ จัดการเรียนรู้อบรมรวมชั้นเรียน รูปแบบการ ใช้ ICTในการพัฒนาคุณภาพ รูปแบบ การบูรณาการหลักสูตร รูปแบบการบริหาร จัดการที่มีประสิทธิภาพและรูปแบบโรงเรียน เครือข่าย ตามลำดับ ลักษณะการ ดำเนินงานของรูปแบบสอดคล้องกับ Griffin

(2000 : 2642-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโมเดล การจัดโครงสร้างโรงเรียนขนาดเล็ก ที่จัด โครงสร้างทางการบริหารช้อยอยู่ในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ว่าโรงเรียนขนาด เล็กนี้จะดำเนินการ ได้ดีถ้าได้ดำเนินการ ตามขั้นตอน 8 ขั้น คือ 1) สร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) ให้โรงเรียนได้มีโอกาสในการสรรหาครูด้วย ตนเอง 3) เน้นหลักสูตรเกี่ยวกับการเตรียม ตัวครู และเตรียมการเรียนการสอน 4) เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เนื้อหาที่หลากหลาย 5) จัดตารางการเรียน แบบยืดหยุ่นตามกิจกรรมการสอน 6) ครู จัดการเรียนการสอนโดยการคำนึงถึง เป้าหมายของโรงเรียน 7) ครูมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจของโรงเรียน และ 8) การวัด และประเมินผลดำเนินการอย่างต่อเนื่องและ เน้นที่ผลลัพธ์ที่เกิดกับตัวนักเรียน ซึ่ง สอดคล้องกับ สวัสดิ์ สุวรรณศรี (2556 : 378-449) ได้วิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อ พัฒนาประสิทธิภาพการควบคุมสถานศึกษา ขนาดเล็กของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคะ วันออกเฉียงเหนือ พบว่า ได้ข้อเสนอเชิง นโยบาย ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ การควบคุมสถานศึกษาขนาดเล็ก มี จุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์ เป้าหมายสถานศึกษาและช่วงเวลาดำเนินการให้เหมาะสม สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการบริหารจัดการ บุคลากร มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงบทบาท

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรสนับสนุนการสอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องตามกฎหมายกำหนด 3) ด้านการบริหารวิชาการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผล การนิเทศภายในสถานศึกษา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาและห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนควบรวมให้ใช้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านการบริหารการเงิน พัสดุและสินทรัพย์อื่น ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงบทบาทหน้าที่และพัฒนาแนวทางการบริหารการเงิน พัสดุในระยะเริ่มแรกก่อนมีการประกาศรวมโรงเรียนให้สามารถบริหารตามระเบียบได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ด้านการบริหารจัดการงานบริหารทั่วไป มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการบริหารงานธุรการ การมีส่วนร่วม การประสานงาน และงานกิจการนักเรียนก่อนมีการประกาศรวมโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) ด้านการบริหารจัดการการเดินทางไปเรียนรวม มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์เงื่อนไข การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณและบทบาทหน้าที่สถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการดำเนินการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัย สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการดำเนินการเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของสถานศึกษาซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนนั้น การปฏิบัติร่วมกัน และเกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ดำเนินการงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า จัดครูเข้าสอนตามความถนัด ความรู้ความสามารถ และเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในร่วมกันเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดอันดับความสำคัญของความจำเป็นเร่งด่วนในการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็กและดำเนินงานร่วมกันเพื่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

1.3 ผู้บริหารควรกระตุ้นและสร้างความตระหนักให้กับครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นความสำคัญของการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยอาจนำไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศที่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็กของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงลึกในการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก ในแต่ละด้านย่อยของการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็กแต่ละด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ : กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบายกระทรวงศึกษาธิการ.
- ธีระพร อายุวัฒน์. (2552). *แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก*. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- รุ่งเรือง ศักดิ์รัตนมาศ. (2556). *การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนางเม้งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ละออตตา พงษ์ฤกษ์. (2555). *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 9(1(16)) : 51-61.
- สมบุรณ์ ตันยะ และคณะ. (2553). "การวิจัยและพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายเพื่อปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดนครราชสีมา," *รายงานการวิจัย. นครราชสีมา : สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา , นครราชสีมา*

- สมศักดิ์ สุวิชัย. (2550). *สภาพการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนขนาดเล็ก : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดคลองนาพง ตำบลผาจุก อำเภอเมืองจังหวัดอุตรดิตถ์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- สวัสดิ์ สุวรรณศรี. (2556). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการควมรวมสถานศึกษาขนาดเล็กของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ค.ศ., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2556). *คู่มือการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก*. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ : ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *การดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง*. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อารีรัตน์ เป็งรักษา. (2554). *การพัฒนาการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- Griffin, Ronald Mark. "Case Study of the Implementation of a Small School in an Urban High School," *Dissertation Abstracts International*. (2002). 62(08) : 2642-A ; February.
- John Ewington and others. "Successful school principalship in small schools," *Journal of Educational Administration*. (2008). 46(5) : 545-561. From <<http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0957-8234&volume=46&issue=5&articleid=1740468&show=abstract>> April 22, 2014.
- Sharp, Charis Eirene. (2008). *Small School Leadership : A Q Method Study of Elements of Leadership Specific to a Small School Setting*. Ph.D., (Leadership & Change Program), Antioch University. From <https://etd.ohiolink.edu/ap/10?208125512203800::NO:10:P10_ETD_SUBID:48016> April 30, 2014.